

УТВЪРДИЛ: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"
ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	П	0	2	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Курс: първи

Учебна година: 2013/2014

Семестър: летен

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	1	2
---	---	---	---

(код и наименование) **НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЯ**

Изборна дисциплина

Преподавателски екип : проф. дфн Величко Руменчев
и гл. ас. д-р Нели Стефанова от катедра „Реторика”

При семинарните занятия се използват: мултимедия, аудио и видео техника. Катедра „Реторика” може да предостави за нуждите на обучението зала №130 в IV бл. на Четвърти километър.

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспетиране)	-
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	30

	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5
№	Формиране на оценката по дисциплината¹	% от оценката
1.	Workshops (информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	
3.	Демонстрационни занятия	20%
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	
9.		
10.		
11.	Курсова работа	30%
12.	Изпит	50%
Анотация на учебната дисциплина:		
<p>Материята на невербалното се разработва сериозно от психолингвистиката, социалната психология, семиотиката и пр.,но сравнително слабо от реториката. Ние сме длъжници в това отношение, доколкото нещата са тръгнали именно от нея. Още Аристотел в “Реторика”, в контекста на изследване на привидното доказателство при определяне на предмета на реториката, като дейност “която доказва или изглежда, че доказва”, подхвърля идеята за доказателство чрез характер. Обръща сериозно внимание на специфичното произнасяне и жестикуляция, което нарича “актьорска игра” и която поради “покварата на слушателя” има сериозен ефект и ефективност. Независимо от твърде големия времеви период, изминал оттогава и независимо от развитието на науката в това отношение, концептуално нещата не са се променили.</p> <p>Ще се отдели особено внимание на комуникативното и информативно невербално поведение, на функциите на невербалната комуникация - комуникативна, модално-емоционална, по подтекст, обратна връзка, синхрон на общуването и др.Стремежът е да се обхване цялата невербална палитра, имаща отношение към ораторската дейност. Ще бъдат разгледани основните и видове, намиращи приложение в ораторското изкуство: невербална вокализация</p>		

¹В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

/мелодика, сила, темп, паузи, ударения, ритъм, тембър/; **кинесика** /поглед, зеница на окото, изражение, жест, поза/, **проксемика** /манипулиране на пространството, придвижване в пространството, разстояние - *видове*: (интимно, лично, социално-консултативно, публично), места със статус, лично пространство, лична територия, височина, цветово оформление на пространството/; **външен вид** ; **тактилна** невербална комуникация; **миризми** и пр.

Предварителни изисквания:

Няма

Очаквани резултати:

Да се изследват основните видове невербална комуникация, с приложение в ораторското изкуство. Да се формулират и изследват основните функции на невербалната комуникация и взаимовръзката и с вербалната. Да се илюстрира значението на невербалното в аргументативен и особено манипулативен план. Да се презицира в невербално отношение ораторството на всеки един от обучаемите. Да се повиши възможността у обучаемите за разкриването на скриване на информация на база невербални индикатори.

Учебно съдържание

Деветте теми, формулирани по-долу, ще бъдат взети в петнадесет лекции по два часа.

№	Тема:	Хорариум
1	Същност, определение, функции на невербалната комуникация (НВК). Съотношение между вербално и невербално в различните видове общуване.	2 часа
2.	Видове невербална комуникация. Основни видове НВК с приложение в монологичното и диалогично ораторско общуване	2 часа
3.	Аргументативност и манипулативност на невербалното. Културна определеност на невербалната комуникация.	2 часа
4.	Аргументативност на репутацията и обаянието. Невербалното в имиджа	2 часа
5.	Невербална комуникация чрез външен вид. Първото впечатление и ролята му в общуването. Механизъм на действие	2 часа
6.	Личностни (физически) характеристики на личността и въздействието им: привлекателност, телосложение; ръст; брада, коса и пр.	2 часа
7.	Облеклото и аксесоарите като значим фактор за възприемането на личността в общуването..	2 часа

№	Тема:	Хорариум
8.	Невербална вокализация. Интонация. Мелодика, сила, темп, паузи, ударения, ритъм, тембър, тон на речта.	2 часа
9.	Текст, подтекст и контекст. Аргументативна функция на невербалната вокализация и на участието и в обратната връзка особено при диалогичните форми. Разкриване на лъжа по промени в някои от компонентите на НВ вокализация.	2 часа
10.	Кинесика. Същност и обща характеристика. Изражение, методиката FAST.	2 часа
11.	Зеница, поглед, жест, поза. Обучение. Съгласувани и несъгласувани театрални придобивки. Разкриване на лъжа по кинесични невербални индикатори.	2 часа
12.	Проксемика - пространството като активна среда. Ролята на пространството в общуването. Д-р Е. Хол и неговата пространствена психология.	2 часа
13.	Видове пространства: фиксирано, полуфиксирано, нефиксирано /неформално/. Компоненти на проксемиката: ориентация, разстояние - видове, лично пространство, лична територия, места със статус, височина. Пространствени манипулации.	2 часа
14.	Други видове невербална комуникация с ограничено приложение в ораторското изкуство - тактилна, цветова, миризми, светлини, звукова (негласова) и пр. Особено внимание ще се отдели на манипулативното въздействие на някои от тях.	2 часа
15.	Обучение на невербално поведение. Възможност и специфика. Отстраняване на лични недостатъци в областта на невербалната комуникация. Работа върху образци. Съгласувани и несъгласувани театрални придобивки.	2 часа

План семинарни занятия

Семинарните занятия следват тематично лекциите. Всяко семинарно занятие проверява на практика усвояването на лекционния материал по съответната тема от тематичния план.

Съдържание на семинарните занятия:

Обучение и анализ на невербално поведение. Отстраняване на лични недостатъци в областта на невербалната комуникация. Работа върху образци. Съгласувани и несъгласувани театрални придобивки. Тук специално място е отделено на обучението до степен на пълна съгласуваност, съчетано с видеозаписи и индивидуални и групови анализи на записаното. Особено внимание е обърнато на възможността да се разкрива лъжа, да се манипулира и да се оказва съпротива на манипулацията.

В почти всички семинарни занятия се използва мултимедия, аудио и видеозаписна техника.

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Определение, същност и видове невербална комуникация.
2.	Сътношение между вербално и невербално в общуването. Основни функции.
3.	Информативна и комуникативна невербална комуникация. Межкултурни различия.
4.	Ораторска реч и ораторска проза. Невербални параметри на обратната връзка.
5.	Невербални аспекти на реторическата аргументация. Аргументативност на репутацията и обаянието.
6.	Невербална комуникация чрез външен вид. Външен вид и първо впечатление.
7.	Ролята на физическите дадености на личността за ефективността на общуването. Физическа привлекателност. Манипулации и автоманипулации.
8.	Аргументативност на ръста. Ефект на Гъливер. Прически, бради, мустаци и ролята им в междуличностно и публично взаимодействие.
9.	Ролята на облеклото в общуването. Видове облекло. Манипулации.
10.	Допълнителни аксесоари - очила, ордени, медали, брошки, вратовръзки и пр. и значението им за общуването.
11.	Невербална вокализация. Същност и функции.
12.	Мелодика, сила и темп на речта.
13.	Паузи, ударения, тембър, тон, ритъм.
14.	Кинесика. Същност и функции.
15.	Очи, зеница, поглед, зрителен контакт, примигвания.
16.	Четене и свободно говорене. Стратегическа точка.
17.	Жестикуляция. Видове жестове – емоционални, изобразителни, указателни, условни, илюстрации, адаптори, паразитни жестове. Обучение и манипулации. Поза.
18.	Пространствено поведение /проксемика/. Същност.
19.	Видове пространства. Територии и териториален статус.
20.	Разстояния. Лично пространство. Лична територия. Ориентация

Библиография

Основна:

- Аристотел, Физиогномика, С., 1998.
Аристотел, Реторика, С., 1986.
Асман, Ян.,Културната памет., С., 1997.
Андреана Евтимова. Невербалната комуникация. Медии и медиатори., С., 2011.
Барт, Р., Предизборната фотогеничност. Из митологии. Във разделението на езиците, С., 1995.
Барт, Р.,Фотографското послание. Във въображението на знака, С., 1991.
Бодалев, А.,Восприятие и понимание човека человеком, М., 1982.
Ведър, Й.,Поведение на оратора пред аудиторията. Във Лекциипореторика, С., 1978.
Виготски, Л. Мислене и реч., С., 1983.
Гилфойл, Л.,Харизмата. С., 2004.
Дрейтън, Х., Д. Мак-Нейл. Принципи на френологията. С.,б.г.
Экман, П.,Психологиялжи, СПб., 1999.
Изард, К.,Эмоции човека, М., 1980.
Клейтън, П.,Езикът на тялото на работното място. С., 2001.
Лурия, А. Език и съзнание, С., 1984.
Оховен, М. Магията на успеха. Стратегията на мощния преводач. Враца, 1993.
Пийз, А. Езикът на тялото. Гарнър, А. Скритият смисъл на думите. С., 2000.
Руменчев, В. Невербална комуникация в публичната реч и деловото общуване. С., 2006.
Стоицова, Т., И усмивката може да бъде заповед, С., 1992.
Стоицова, Т. Лице в лице с медиите. С., 2004.
Стоицова, Т.,Проблемът за НВК в междуличностните взаимодействия, Социологически преглед, кн.2, 1982.
Тарас, А. Наръчник по разузнаване и сигурност. С., 1999.
Тилков, Д., Интонацията в българския език. С., 1981.
Фаст, Дж., Езикът на тялото
Чалдини, Р.,Влиянието. Психология на убеждаването. С., 2005.
Argyle, M. Bodily communication. L., 1978.
Corraze, Jaques. Les communications non-verbales. Paris, 1980.
Ekman, P. Friesen, W. The Repertoire of Nonverbal Behavior: Categories, Origins, Usage and Coding, Semiotica, 1969.
Messinger, J. Ces gestes qui manipulent, ces mots qui influencent. Paris, 2003.
Messinger, Joseph. Les gestes du success. Les mots de la reussite. France, 2004.
Fast, J. Body language. L., 1970.

Дата: 26.01.2014 г.

Съставил:
Проф. дфн Величко Руменчев